

El canvi climàtic i altres veritats incòmodes

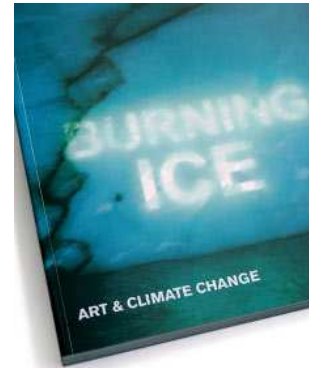
Josep Perelló

Un dels temes més candents avui dia gira a l'entorn del «canvi climàtic». Aquest parell de paraules ha traspasat les fronteres de la disciplina científica que n'estudia el fenomen. El duet apareix arreu. El terme ha esdevingut d'ús comú d'ençà la pel·lícula *An Inconvenient Truth* (2006) protagonitzada per Al Gore.

No voldria entrar en el debat sobre les causes, els efectes i la reversibilitat o irreversibilitat del canvi climàtic. Preferiria fixar-me en l'habilitat del documental de Gore per canviar l'opinió de gairebé la totalitat de la població mundial. El poder de convicció ha estat tan intens que la societat va obligar Mariano Rajoy a retractar-se d'unes declaracions negacionistes sobre el canvi climàtic basades en les opinions d'un catedràtic de Física i, alhora, cosí seu. Sobta també pel fet que la veritable magnitud de l'alerta no havia saltat fins aleshores a l'esfera pública, malgrat el degoteig constant de registres científics que ho apunten. El documental potser ofereix una veritat tendenciosa sobre el tema, però ningú dubta que convenç. Demuestra la capacitat persuasiva que a la comunitat científica li havia mancat.

De tota manera, què hauria passat si Gore hagués guanyat les eleccions americanes? Dubto molt que s'hagués atrevit a posar en pràctica les mesures per pal·liar els efectes del canvi climàtic. Afortunadament, no tot acaba amb Gore. Dins el món artístic, hi ha qui està treballant per crear consciència des de fa molt de temps. En un àmbit estrictament local, Pere Noguera, de La Bisbal de l'Empordà, ha treballat amb terrissa des dels anys setanta del segle passat. Paraules com *sostenibilitat* i *conservació* formen part del seu diccionari artístic i, de fet, es fa difícil imaginar material més ecològic que el fang.

En l'àmbit internacional, reconforta veure que, mesos abans del boom mediàtic del documental de Gore, el Natural History Museum de Londres va obrir una important exposició anomenada «The Art of Climate Change» (setembre 2006). És una peça més d'un projecte a gran escala que encara viu i roda (<http://www.capefarewell.com>). La iniciativa ens apropa a la realitat del escalfament global allà on és més notable, als casquets polars. La novaiorquesa Andrea Polli (<http://www.andreapolli.com>) ha

transformat dades abstractes de satèl·lits per fer-les sensibles dins les metròpolis ja tan desnaturalitzades. Una experiència similar, amb un component més social, és la de la novazelandesa Jeanine Randerson, el país de la qual ja està patint els efectes del canvi climàtic. La pujada del nivell del mar té repercussions socials importants com ara la difícil integració de la minoria indígena que ha viscut aïllada, des de sempre, sobre els bancs de corall i que ara es veu forçada a emigrar.

Un altre cas: el científic de la complexitat del Santa Fe Institute, James Crutchfield, ha treballat amb el compositor bioacústic David Dunn per estudiar les plagues inusuals d'escarabats en boscos americans a causa del canvi climàtic. Contradient la teoria de l'entomòleg i recent Premi Internacional Catalunya, Edward Wilson, han descobert que arbres i insectes es comuniquen per ultrasons. Sembla que els escarabats localitzen així arbres amb més o menys aigua a quilòmetres de distància. El treball ha pres forma tant en experiència sonora artística com en article científic. Sigui quin sigui el seu format, és difícil veure on acaba la ciència i comença l'art.

Més enllà de l'especificitat del tema, les accions ressenyades conviden a reflexionar sobre la veritat científica i els seus procediments de validació o conscienciació. Mostren estratègies innovadores per millorar l'impacte social del nostre esforç investigador i alhora poden inventar nova ciència. Com a investigadors, quin paper hem de tenir?